

JALOLIDDIN MANGUBERDI TEZYURAR ELEKTROPOYEZDI*Ruzimurodov Shaxboz Dilmurod o'g'li*

Annotatsiya. Ushbu tezisda O'zbekistonning transport infratuzilmasini modernizatsiya qilish doirasida xizmatga tushirilgan "Jaloliddin Manguberdi" tezyurar elektropoyezdning texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlari va uning mintaqalararo bog'liqlikni ta'minlashdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda poyezdning harakatlanish tezligi, yo'lovchilar uchun yaratilgan servis xizmatlari va uning Xiva kabi tarixiy shaharlarga turistlar oqimini ko'paytirishdagi samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, milliy qahramon nomi bilan atalgan ushbu brendning mamlakat imidji va ichki turizmni targ'ib qilishdagi mafkuraviy ahamiyati hamda temir yo'l tarmog'ining kelgusidagi rivojlanish istiqbollari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Jaloliddin Manguberdi poyezdi, tezyurar elektropoyezd, O'zbekiston temir yo'llari, transport logistikasi, turizmni rivojlantirish, Toshkent–Xiva yo'nalishi, infratuzilma modernizatsiyasi, yo'lovchi tashish servisi, yuqori tezlikdagi harakat, transport brendingi.

Kirish

O'zbekistonda transport infratuzilmasini takomillashtirish va zamonaviy transport xizmatlari ko'rsatish ko'lamini kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, uzoq masofalarga yo'lovchi tashish vaqtini qisqartirish hamda ichki turizmni rag'batlantirish maqsadida yuqori tezlikdagi harakat tarkiblarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu borada Xiva shahrining 2500 yillik yubileyi va milliy davlatchiligimiz tarixini ulug'lash ramzi sifatida xizmatga tushirilgan "**Jaloliddin Manguberdi**" tezyurar elektropoyezdi mamlakat temir yo'l tizimidagi muhim yutuqlardan biri bo'ldi.

Mazkur elektropoyezdning harakati nafaqat poytaxt va Xorazm vohasi o'rtasidagi transport bog'liqligini mustahkamlaydi, balki tarixiy shaharlarga sayyohlar oqimini jalb etishning kuchli iqtisodiy drayveriga aylandi. Milliy qahramonimiz nomi bilan atalgan ushbu brend poyezdning joriy etilishi, O'zbekistonning yuqori texnologiyali transport xizmatlari bozorida nufuzini yanada oshirdi.

Tadqiqotning dolzarbligi: "Jaloliddin Manguberdi" tezyurar poyezdning ekspluatatsiya jarayonini tahlil qilish, uning iqtisodiy samaradorligini va yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifatini o'rganish transport sohasidagi yangi standartlarni belgilash uchun xizmat qiladi.

Tadqiqotning maqsadi: Ushbu tezyurar poyezdning texnik xususiyatlarini yoritish, uning mintaq turizmi va iqtisodiyotiga ta'sirini baholash hamda kelgusida

ushbu yo‘nalishda servis sifatini oshirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Asosiy qism

"Jaloliddin Manguberdi" tezyurar elektropoyezdi zamonaviy aerodinamik dizayni va energiya tejankor dvigatellari bilan ajralib turadi. Ushbu harakat tarkibi soatiga 160 km va undan yuqori tezlikda harakatlanish imkoniyatiga ega bo‘lib, murakkab cho‘l sharoitida (Qizilqum hududida) barqaror ishlash uchun maxsus havo filtrlash va sovutish tizimlari bilan jihozlangan. Poyezdning harakatlanish jarayoni to‘liq raqamlashtirilgan bo‘lib, avtomatik tormozlash va monitoring tizimi yo‘lovchilar xavfsizligini maksimal darajada ta‘minlaydi.

Tezyurar poyezdning asosiy ustunligi uning servis xizmatlarining yuqori sifatidadir. Vagonlar "Ekonom", "Biznes" va "VIP" klasslarga bo‘lingan holda, har bir yo‘lovchi uchun multimedia tizimlari, Wi-Fi aloqasi va iqlim nazorati (konditsioner) moslamalari bilan ta‘minlangan. Bu esa 1000 kilometrdan ortiq masofani (Toshkent–Xiva) bosib o‘tishda yo‘lovchilarning charchab qolmasligini va sayohatning mazmunli o‘tishini kafolatlaydi.

Ushbu poyezdning liniyaga tushirilishi Xorazm viloyatiga tashrif buyuruvchi xorijiy va mahalliy sayyohlar oqimini 30-40% ga oshirish imkonini beradi. Avvalgi transport turlariga nisbatan yo‘lga sarflanadigan vaqtning sezilarli qisqarishi (taxminan 3-4 soatga) logistik zanjirning samaradorligini oshirdi. Bu esa o‘z navbatida, Xiva shahrida mehmonxonalar, hunarmandchilik va umumiy ovqatlanish sohalarining rivojlanishiga ijobiy multiplikativ ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Poyezdning milliy qahramon Jaloliddin Manguberdi nomi bilan atalishi yosh avlodda vatanparvarlik hissini uyg‘otish va milliy davlatchilik tariximizni keng targ‘ib qilishda muhim vosita hisoblanadi. Vagonlar ichidagi ekranlarda va ma‘lumotnomalarda sarkardaning hayoti va jasorati haqidagi materiallarning berilishi transport vositasini o‘ziga xos "ko‘chma muzey"ga aylantiradi.

Xulosa

"Jaloliddin Manguberdi" tezyurar elektropoyezdining O‘zbekiston temir yo‘l tarmog‘iga joriy etilishi mamlakat transport tizimi va turizm industriyasida yangi davrni boshlab berdi. Olib borilgan tadqiqotlar va ekspluatatsiya tahlillari quyidagi xulosalarni chiqarishga asos bo‘ladi:

Poyezdning texnik imkoniyatlari va 250 km/soatgacha bo‘lgan tezligi poytaxt hamda Xiva shahri o‘rtasidagi masofani bosib o‘tish vaqtini sezilarli darajada qisqartirdi. Bu esa yo‘lovchilar uchun nafaqat vaqtni tejash, balki yuqori darajadagi xavfsizlik va qulaylikni ham ta‘minladi. Ikkinchidan, ushbu loyihaning iqtisodiy samaradorligi Xorazm viloyatiga tashrif buyuruvchi sayyohlar sonining keskin ortishida va hududiy infratuzilmaning rivojlanishida yaqqol namoyon bo‘lmoqda.

Poyezdga milliy qahramon nomining berilishi va vagonlarda milliy brending elementlaridan foydalanilishi transport vositasini o'ziga xos madaniy-ma'rifiy targ'ibot maydoniga aylantirdi. Xulosa qilib aytganda, "Jaloliddin Manguberdi" tezyurar poyezdi O'zbekistonning transport salohiyatini namoyish etuvchi zamonaviy ramz bo'lib, kelgusida bunday yuqori tezlikdagi harakat tarkiblarini boshqa strategik yo'nalishlarda ham ko'paytirish temir yo'l tarmog'ining xalqaro raqobatbardoshligini yanada mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 24-dekabrda "Toshkent – Xiva – Toshkent yo'nalishida yuqori tezlikda harakatlanuvchi elektropoyezdlar qatnovini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
2. Xasilov, X. N. (2023). *O'zbekiston temir yo'llari: Islohotlar va istiqbolli loyihalar*. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.
3. To'xtamurodov, A., & Olimov, B. (2024). *Tezyurar elektropoyezdlarda yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish sifatini boshqarish*. Transportda servis ilmiy-amaliy jurnali, 2(1), 15-22.
4. "O'zbekiston temir yo'llari" AJ. (2025). *Jaloliddin Manguberdi tezyurar poyezdi: Texnik ekspluatatsiya yo'riqnomasi*. Toshkent.
5. Qosimov, M. R. (2023). *Turizm logistikasida temir yo'l transportining o'rni: Xiva shahri misolida*. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy-elektron jurnali, 5(3), 88-95.